

ПРИЛОГ БИОГРАФИЈИ МИЛИВОЈА ПЕТКОВИЋА

У раду се доносе докуменџа о неусџелом љокушају књижевноџ историчара Миливоја Петџковића с љочейџка шездесетџих џодина љрошлџџ века да добије џџзв. уметџничку љензију. Ова докуменџа сведоче о односима у џџзв. еснафу, недореченосџи џадашњих законских љроџиса, али ближе осветџљавају и сам научни рад Миливоја Петџковића.

У фонду Савезног секретаријата за образовање и културу Федеративне народне републике Југославије, који се чува у Архиву Југославије у Београду, налазе се и документа Савезне комисије за социјално осигурање уметника. Ова грађа, иако сасвим запостављена у досадашњим културноисторијским и књижевноисторијским истраживањима, нуди богат материјал који сведочи како о животу самих уметника, напосе књижевника, и њиховим напорима да се по сваку цену домогну тзв. уметничке пензије, тако и о културним (не)приликама у једном монолитном друштву какво је било југословенско социјалистичко друштво педесетих и шездесетих година прошлџога века.

Један од оних који је био незадовољан висином своје редовне – тзв. инвалидске – пензије био је и књижевни историчар, рагузеолог Миливој Петковић. Стога је од 1959. до 1962. године упорно настојао да добије и уметничку пензију, која је била знатна и која је примаоцу обезбеђивала релативно лагону старост. Сва његова настојања код разних институција, како оних републичких, хрватских, тако и савезних, југословенских, нису, међутим, уродила плодом. Иако је настојао да надлежне увери да његов рад има не само научни, него и књижевни карактер, у томе није успевао. Занимљива је чињеница да је зарад уметничке пензије био спреман и да порекне научни карактер својим делима, пре свега најзначајнијем од њих – монографији *Дубровачке маскератџе*: „I doista, моје „Dubrovačke maskerate” su ocene pesničkih dela dubrovačkih književnika; ujedno, po maniri izlaganja i po izrazu one predstavljaju eseje o pokladnoj poeziji dubrovačkoj; usled toga, kao zbirka estetskih ocena i eseja one mogu biti smatrane ne za delo naučno, već literarno.” Но, ни таква жртва није била довољна, те када је и Савез књижевника Југославије потврдио да се Миливоју Петковићу не може признати статус књижевника уметника, Савезна комисија за социјално осигурање уметника је 15. јуна 1962. године донела управо

такву, коначну и неопозиву одлуку. Међутим, овај случај, сем што сведочи о самој Петковићу и његовој радној биографији, представља и парадигматичан пример тадашњег односа државе према науци и култури.

* * *

У прилогу доносимо три молбе Миливоја Петковића двома институцијама – Републичкој комисији за социјално осигурање уметника при Савјету за културу и науку Народне републике Хрватске и Савезној комисији за социјално осигурање уметника. Ове молбе су рукописне (писане латиницом), али нису писане руком самога Миливоја Петковића. Само је његов потпис својеручан. Четврти документ је машинопис (латиница), мишљење Савеза књижевника Југославије да научно дело Миливоја Петковића нема књижевни, тј. уметнички карактер, што је пресудно утицало да му се не одобри уметничка пензија. Допис је потписао тадашњи генерални секретар Савеза књижевника Југославије, песник Иван В. Лалић. Сва документа чувају се у фонду Савезног секретаријата за образовање и културу ФНРЈ у Архиву Југославије, под сигнатуром АЈ 318.

Бојан Ђорђевић

Кључне речи: Миливој Петковић, уметничка пензија, наука, култура

Bojan Đorđević

TOWARDS A BIOGRAPHY OF MILIVOJ PETKOVIĆ

The paper presents documents about unsuccessful attempt by literary historian Milivoj Petković from the beginning of the 1960s to get the so-called artistic pension. These documents testify about relations in the so-called the guild, about the incompleteness of the then legal regulations, but also closer illuminate the scientific work of Milivoje Petković.

[Прилози]

1.

Republičkoj komisiji za soc. osiguranje umjetnika pri Savjetu za kulturu i nauku N. R. Hrvatske, Zagreb

Na osnovu mojih naučnoliterarnih djela i na osnovu mišljenja Društva književnika Hrvatske, Republička komisija za socijalno osiguranje umjetnika izdala je 6 X 1959. godine priloženo rješenje, kojim se utvrđuje da sam u vršenju samostalne naučne djelatnosti, u svojstvu publiciste naučnih i stručnih radova, proveo vrijeme od 1 januara 1949 do 31 decembra 1958.

Iako je Republička komisija za soc. osiguranje umjetnika izdala navedeno rješenje u namjeri da mi se navedeno vrijeme naučne djelatnosti uračuna u mirovinski staž, Zavodi za soc. osiguranje odbili su moj zahtjev da mi se navedene godine računaju kao vrijeme provedeno u vršenju aktivne službe, obrazloženjem da profesionalno-naučna djelatnost može da bude uračunata u mirovinski staž samo ako je prethodila radnom odnosu, pa pošto sam se naučnoliterarnom djelatnošću bavio kao umirovljeni profesor poslije radnog odnosa, navedeno rješenje Republičke komisije nisam mogao iskoristiti za povišenje moje invalidske mirovine.

Prema odredbama Zakona o soc. osiguranju, vrijeme moje naučnoliterarne djelatnosti može da mi se uračuna u mirovinski staž, ako Republička komisija za soc. osiguranje umjetnika utvrdi da se naučnoliterarnom djelatnošću stalno bavim, odnosno ako mi ona odredi svojstvo naučnika, književnika.

Da bih Republičkoj komisiji za soc. osiguranje umjetnika dao mogućnosti da mi odredi status književnika, navodim sljedeće podatke.

Naučnoliterarnim proučavanjem i objavljivanjem naučnih i stručnih radova stalno sam zauzet. Pored svojih literarnih studija „Dubrovačkih maskerata”, objavljenih u posebnom izdanju Srpske akademije nauka, i priloga iz istorije literature, objavljenih u našim časopisima, poslije 1948 sastavio sam:

- 1) „Sentence i maksime”;
- 2) Osnovao sam „Korčulanski zbornik”, u kojem će uskoro biti objavljeni radovi naših naučnika i literata. Naime, da bih ostvario ideju o jedom zborniku u kojem bi naši prosvjetni radnici objavili svoje radove o o. Korčuli, bio sam zamolio Savjet za kulturu i nauku da bi novčano omogućio pokretanje toga zbornika, našto mi je Savjet svojim dopisom br. 1560/1-1959 odobrio dotaciju od pola miliona dinara za pripreme radove oko objavljivanja toga zbornika;
- 3) Za „Korčulanski zbornik” sastavio sam „Zapadnokorčulanska naselja”, i sastavljam „Porijeklo korčulanskih viteških igara”;
- 4) Najzad, sastavljam svoj naučni rad „Dubrovačke pastorale”.

Ovisno tome, molim Republičku komisiju za soc. osiguranje umjetnika da mi po odredbama Zakona o soc. osiguranju odredi svojstvo književnika publiciste naučnih i stručnih radova, na osnovu sljedećih razloga:

- a) Društvo književnika Hrvatske svojim dopisom od 11 VI 1959 br. 55/1959 već je Republičkoj komisiji potvrdilo da se bavim nauč-noliterarnim radom;
- b) Komisija za socijalno osiguranje umjetnika već je na osnovu mišljenja Društva književnika Hrvatske i djela koja sam bio objavio utvrdila priloženim svojim rješenjem da sam se naučnoliterarnom djelatnošću bavio do kraja 1958 g.;
- c) da sam se tom svojom profesionalnom djelatnošću bavio i kroz posljednje dvije godine, od kraja 1958 godine do danas, potvrđuje navedena moja literarna djelatnost, dokumentovana priloženim dokumentima.

Pošto iz navedenih podataka nesumnjivo proizlazi da je naučnoliterarna djelatnost moje stvarno zanimanje, nadam se da će mi Republička komisija priznati status književnika, svojstvo publiciste naučnih i stručnih radova, tim prije što mi je to potrebno isključivo za povećanje moje invalidske penzije, koja iznosi – nepunih 10.000 dinara.

U svakom slučaju, Republička komisija za soc. osiguranje umjetnika određujući mi svojstvo književnika, daće mi realne mogućnosti da se i nadalje bavim naučnoprosvjernim radom.

Da bih dokumentovao navedene podtke o mojoj profesionanoj djelatnosti poslije 1958 godine, ujedno i podatke o mom naučnoliterarnom radu prije toga vremena, prilažem:

- a) Navedeno rješenje Republičke komisije za soc. osiguranje umjetnika, kojim je utvrđena moja naučnoliterarna djelatnost do kraja 1958 godine.

Za svoju profesionalnu djelatnost poslije 1958 godine prilažem:

- b) Dopis Savjeta za kulturu i nauku iz kojega se razabire da sam osnivač „Korčulanskog zbornika”;
- c) „Maksime i sentence” u rukopisu, koje su dane na štampanje izdavačkom preduzeću „Mladost”;
- d) „Zapadnokorčulanska naselja” u rukopisu, sastavljena za „Korčulanski zbornik”.

„Porijeklo korčulanskih viteških igara” i „Dubrovačke pastorale” su u stanju obrade, pa ih iz shvatljivih razloga ne mogu priložiti.

Najzad molim da mi se priloženi rukopisi poslije rješenja ove molbe vrate, ili da se brižljivo sačuvaju da bi bili predani osobi koju budem ovlastio da ih preuzme.

Smrt fašizmu – sloboda narodu!

Milivoj A. Petković
/својеручни потпис/

Dubrovnik, 3 IV 1961.

Milivoj Petković, profesor u mirovini, Dubrovnik, Buićeva 2.

2.

Komisiji za socijalno osiguranje umjetnika Savjeta za kulturu N. R. Hrvatske – za Saveznu komisiju za socijalno osiguranje umjetnika

3 IV 1961 podnio sam Komisiji za soc. osiguranje umjetnika pri Savjetu za kulturu N. R. Hrvatske zahtev da mi se na osnovu moje naučne delatnosti prizna svojstvo naučnog radnika.¹

Navedena komisija odbila je moj zahtev Rješenjem koje mi je uručeno 4 XI o. godine, obrazloženjem da moja samostalna profesionalna djelatnost „ima naučno-publicistički karakter i da se u konkretnom slučaju ne može govoriti o umjetniku književniku”. Prethodno je, u tom Rješenju, pomenuto da sam „podnio zahtjev za priznanje svojstva umjetnika-književnika”.

Međutim, iz dokumenata koje sam svom zahtevu priložio bilo je jasno da ne tražim status književnika, već svojstvo naučnika, literarnog istorika, doslovno „status publiciste naučnih i stručnih radova iz oblasti literature”, i bilo je nepotrebno, i pogrešno, u vezi tog zahteva, tražiti mišljenje Društva književnika Hrvatske, koje nije kompetentno da prosuđuje naučnoliterarnu delatnost. Priloženi dokumenti bili su dovoljni da dadu uverenje o mome naučnoliterarnom radu.

Naime, moj zahtev sam bio potkrepio dokumentom u kojem mi Savjet za kulturu N. R. Hrvatske potvrđuje da sam „u vršenju samostalne profesionalne djelatnosti u svojstvu publiciste naučnih i stručnih radova proveo vrijeme od 1 I 1949 do 31 XII 1958”, ujedno i dokumentima o mojoj naučnoliterarnoj

¹ У загради је графитном оловком написано: „Није тачно, види стр. 1, 2, 3.” Ове стране се односе на претходни допис Миливоја Петковића, тј. места где он изричито наглашава да за себе тражи „статус књижевника”.

djelatnosti od leta 1958 do danas. Ti dokumenti ni u kojem slučaju nisu mogli navesti na shvatanje da tražim „svojstvo književnika“.

U citiranom obrazloženju pomenute komisije utvrđeno je ono što jeste, odnosno da moj rad „ima naučno-publicistički karakter“. No pri tome kao da donosiocu navedenog Rješenja nije bilo poznato da postoji „odluka o računanju u mirovinski staž vremena provedenog u vršenju samostalnih profesionalnih djelatnosti“, u kojoj je navedeno, da se pod pojmom umjetnika imaju shvatiti i „naučni radnici i publiciste naučnih i stručnih radova“.

Iz navedenih razloga, odnosno:

na osnovu dokumenata koje sam priložio ovom zahtevu,

na osnovu obrazloženja navedenog Rješenja u kojem je moj rad okarakterisan kao naučno-publicistički, i

na osnovu pomenute „Odluke“, objavljene u „Služb. listu“ FNRJ br. 45, 12 XI 1958, po kojoj naučnici i publicisti naučnih radova imaju pravo na socijalno osiguranje kao i umetnici, glumci, književnici i muzičari, molim Saveznu komisiju za soc. osiguranje umjetnika da mi prizna svojstvo publiciste naučnih i stručnih radova, odnosno status naučnog radnika.

U Dubrovniku, 16 XI 1961

Milivoj A. Petković
/својеручни потпис/

Milivoj Petković, profesor, Dubrovnik, Buićeva 2.

3.

Dubrovnik, 28 II 1962

Predsedniku

Savezne komisije za soc. osiguranje umetnika
Beograd

Svoju žalbu protiv rešenja Komisije za soc. osiguranje umetnika N. R. Hrvatske zasnovao sam na uverenju da publicisti naučnih radova imaju prava da im se prizna svojstvo naučnog radnika. Kasnije, iz obaveštenja koja ste izneli mojoj supruzi, saznao sam da, po Zakonu o penzijskom osiguranju, samo književnicima, glumcima i muzičarima profesionalna delatnost može da se računa u mirovinski staž. Predviđajući da bi moja žalba usled toga mogla biti odbijena, nalazim za potrebu da Vam kao dopunu svojoj žalbi, iznesem sledeće napomene.

Na osnovu čl. 41 Zakona o penzijskom osiguranju, kulturni radnici imaju pravo da im se njihova samostalna delatnost uračuna u penzijski staž. Među kulturne radnike taj član nabroja „umetnike, književnike, filmske umetnike, novinare i sl.“. U tom članu za moj slučaj presudne su reči „kulturni radnik“ i ono „i sl.“. Ja sam po svojoj profesionalnoj delatnosti, ma kako ona bila

shvaćena – kulturni radnik, pa prema tome po tom članu moja žalba može da bude usvojena. Sem toga, taj 41. član ne nabraja sve kulturne radnike, već ih obuhvaća sve odreda time što pored onih koje nabraja smatra i one koji su njima „slični”. To su van sumnje glumci, prevodioci naučnih dela i – publicisti naučnih i stručnih rasprava.

Odbiti moju žalbu znači ili ne postupiti po Zakonu o penzijskom osiguranju, po njegovom 41. članu, ili – jednog literarnog istoričara ne smatrati za kulturnog radnika!

Onda, moju žalbu je moguće usvojiti obrazloženjem da sam po svojoj profesionalnoj delatnosti kulturni radnik, i da, ovisno tome, po čl. 41 Zakona o penzijskom osiguranju, imam prava da mi se vreme u toj delatnosti provedeno uračuna u penzijski staž.

Savezna komisija za soc. osiguranje umetnika ima mogućnosti da i jednim drugim obrazloženjem povoljno reši moju žalbu, odnosno da je usvoji na osnovu sledećih podataka:

Komisija za soc. osiguranje umetnika N. R. Hrvatske odbila je moju molbu obrazloženjem da moja profesionalna delatnost „ima pretežno naučni karakter”.² Znači, ona nije u celini naučna, već je delimično i literarna.

I doista, moje „Dubrovačke maskerate” su ocene pesničkih dela dubrovačkih književnika; ujedno, po maniri izlaganja i po izrazu one predstavljaju eseje o pokladnoj poeziji dubrovačkoj; usled toga, kao zbirka estetskih ocena i eseja one mogu biti smatrane ne za delo naučno, već literarno.

Zatim, prilozi koje sam objavio u časopisima, književnim, u „Mladosti” i „Književnosti”, „Đurđevićeva Dervišijata”, „Sudbina Jedupke”, „Poezija starodubrovačkih karnevala”... takođe su eseji.

Dalje, „Antologija sentenca i maksima” i „Zapadnokorčulanska naselja”, dela koja sam u rukopisima potpuno pripremljenim za štampanje priložio svojoj molbi, nikako ne označavaju dela naučna, već potpuno literarna.

Najzad, osnivanje „Korčulanskog zbornika” delatnost je ne naučna, već književna.

Otuda, moju žalbu je moguće usvojiti obrazloženjem da moja kulturna delatnost nema samo naučni karakter, već da je ona, delimično, literarna. Takvo obrazloženje, potkrepljeno navedenim podacima, bilo bi sasvim uverljivo.

Pored svega, potsećam da Zakon o penzijskom osiguranju naročitu pažnju posvećuje obezbeđenju kulturnih radnika, pa prema tome i kada bi za moj slučaj postojalo obrazloženje suprotno mome shvatanju, moja žalba bi morala biti usvojena. Jer i kad rešenje koje bi je odobrilo i ne bi bilo Zakonom o penzijskom osiguranju predviđeno, ono – tom Zakonu ne bi bilo protivno.

U mom slučaju, cenjeni gospodine, nije u pitanju što je u određenom članu Zakona o penzijskom osiguranju rečeno, već ono što se podrazumeva, nisu u pitanju navođenja, nepotpuna, neprecizna, već njihov logički smisao,

² Ovo rešenje je doneto 30. oktobra 1961. године.

i uverenje da se usvajanjem moje žalbe radi nešto što je pravedno, humano i za zajednicu korisno.

Otuda, proti rešenju koje bi moju žalbu usvojilo neće postojati nikakav prigovor. Ako bi i postojao, to ni u kojem slučaju ne bi bio prigovor savesti.

Primite, ugledni druže, izraze moga štovanja, i moje zahvalnosti.

Milivoj A. Petković
/својеручни потпис/

4.

SAVEZ KNJIŽEVNIKA JUGOSLAVIJE
BEOGRAD
Francuska 7

Beograd, 26. aprila 1962. g.

SEKRETARIJAT SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA ZA PROSVETU I KULTURU
– Savezna komisija za socijalno siguranje umetnika –

BEOGRAD

PREDMET: Priznanje svojstva umetnika
MILIVOJU PETKOVIĆU

U vezi Vašeg dopisa broj 09-346/I, od 10. februara 1962. godine, izveštavamo Vas da je Izvršni odbor našeg Saveza zauzeo stanovište da se MILIVOJU PETKOVIĆU ne može priznati status književnika umetnika.

Izvršni odbor našeg Saveza ne smatra se kompetentnim da raspravlja o kvalitetima naučno-publicističkih radova Milivoja Petkovića.

Generalni sekretar
Ivan V. Lalić
/својеручни потпис/